

besturenbulletin

Jaar 2

nr 2

juni 1999

Van de redactie

Voor u ligt het tweede nummer van het besturenbulletin in 1999. Er is opnieuw gestreefd naar variatie in de onderwerpen. Om te beginnen een korte impressie van de vergadering van het Algemeen Bestuur KNR. Vervolgens treft u een interview aan met ptr David van Ooijen O.P. Hij nadert het einde van zijn termijn als voorzitter van het samenwerkingsverband der priester-religieuzen, de SNPR. Enkele maanden geleden was het feest in Priorij Emmaus in Maarssen, waar het 900-jarig bestaan gevierd werd van de Orde van het Heilig Graf. Er zijn verspreide berichten over recente bestuurswisselingen, een aankondiging van de Nationale Vredesdag en de mogelijkheid om interessante leesstof op te vragen. Zr. Hélène Voeten O.S.U. blikst terug op haar levenslange betrokkenheid bij de bewustwording en emancipatie van vrouwen. Er is een impressie van de bijeenkomst van de besturen van

zogenaamde 'kleine congregaties' in SNVR-verband. De Dienaressen van de H. Geest van de altijddurende aanbidding beschrijven de achtergronden van hun verhuizing. De nieuwe cursuscoördinator van het dominicaans activiteitencentrum te Huissen vertelt over zijn werkplek. En tenslotte wordt in dit nummer een belofte ingelost: de nadere kennismaking met Cees Dirkx, die we u in het vorige nummer van het Besturenbulletin in het vooruitzicht stelden.

Uw reacties zijn nog steeds van harte welkom. En mocht u kopij hebben: stuurt u het ons gerust toe. Een zonnige zomertijd en veel leesplezier gewenst!

Sluitingsdatum kopij voor het volgende nummer: 24 september 1999

De redactie

Berichten van het Algemeen Bestuur KNR

Op 9 juni jongstleden kwamen de leden van de (Dagelijkse) Besturen van de Samenwerkingsverbanden in Den Bosch als Algemeen Bestuur KNR bij elkaar. Dit AB sprak allereerst over enkele personele zaken in het Dagelijks Bestuur KNR. Br L. Brouwers heeft zich bereid verklaard tijdelijk de taak van penningmeester op zich te nemen en intussen wordt naarstig verder gezocht naar een persoon, die zich voor deze taak beschikbaar wil stel-

len. Het is zo goed als zeker dat er geen religieus/ze voor gevonden kan worden.

Het DB-SMB heeft laten weten dat men geen moniale zal voordragen voor de aan dit Samenwerkingsverband toekomende zetel in het DB. Voor deze zetel zal nu in kringen van actieve vrouwelijke religieuzen gezocht worden naar een kandidate. Verder is nu in aanvulling op de Statuten vastgelegd dat een persoon slechts twee termijnen als voorzitter

KNR kan functioneren en wordt ook het precieze aantal zetels in het AB vastgelegd.

Nog in de fase van de reorganisatie was aan commissies en werkgroepen van de KNR gevraagd om hun zetels ter beschikking te stellen, opdat het nieuwe DB de vrije hand zou hebben om de taken van de commissies en werkgroepen te evalueren en te bezien of er wellicht wijzigingen in de personele samenstelling zouden moeten komen. Daarbij was voorgesteld om geen rekening meer te houden met een meestal exact vastgelegde vertegenwoordiging van de Samenwerkingsverbanden, maar voortaan alleen nog te letten op vakmatige deskundigheid. Bijna alle commissies stelden echter voor om er bij de personele samenstelling toch voor te zorgen dat er vanuit ieder Samenwerkingsverband iemand zitting heeft in een commissie, zodat er geen adviezen worden uitgebracht die op een of andere manier niet passen bij de 'sfeer' van die groep religieuze instituten. Uitgaande van de vereiste deskundigheid heeft het AB wel aan het DB gevraagd om zorgvuldig te bezien of het lidmaatschap van de huidige (demissionaire) leden van commissies voortgezet moet worden.

Het AB stelde vervolgens de nieuwe, enigszins bijgestelde taakomschrijvingen vast van de Commissie Communicatie, de Commissie Kerkrechtelijke Aangelegenheden voor Religieuzen (KAR) en de Commissie Roepen tot Religieus Leven. Onder de Financiële Commissie Religieuzen ressorteerden tot voor kort de Fiscale Werkgroep en de Werkgroep Rechtspositiereglement. Het AB nam het voorstel uit FKR-kringen over om de FW in de FKR zelf op te nemen en de WRR tot een zelfstandige commissie te maken. Voor de Algemene Commissie Oudenbeleid Religieuzen werd als taak vastgesteld te adviseren in ontwikkelingen betreffende de zorg in brede zin voor oudere religieuzen. Vooralsnog wordt er op het Bureau KNR nog geen aparte stafmedewerk(st)er aangesteld op dit terrein. De komende maanden zal bezien worden of dat nog nodig is.

De taakomschrijving van het Centraal Missionair Beraad Religieuzen is niet aan de orde geweest, omdat men in overleg met CMBR de huidige zeer uitgebreide taakomschrijving eens kritisch wil gaan bezien.

Met de commissies AMA, KOS en PIN was al eerder afgesproken dat hun taakomschrijvingen in een latere fase opnieuw zullen worden vastgesteld. Eerst dient er meer duidelijkheid te ontstaan over de wijze waarop AB en DB om willen gaan met de adviezen uit het rapport "Met het oog op de toekomst" (over de solidariteitsinzet van de Nederlandse religieuzen) en speciaal met aanbeveling 6 daaruit. Die aanbeveling behelsde het voorstel om een 'commissie Solidariteitsinzet' in te stellen met onafhankelijke personen om adviezen uit te brengen over de toekomst van de gezamenlijke solidariteitsinzet van de religieuze instituten. In afwijking van genoemde aanbeveling en op grond van diverse adviezen en gesprekken is nu besloten om de meest ingevoerde personen op dit beleidsterrein bij elkaar te brengen: een lid van het Bestuur CMC (omdat daar het werk voor AMA verricht wordt), een lid van het CMBR (om de missionaire visie, die ten grondslag ligt aan de solidariteitsinzet, in te brengen), de voorzitters van AMA, KOS en PIN en de leden van het DB-KNR die 'solidariteitsinzet', CMBR en missionaire zaken in hun portefeuille hebben. Aan de groep is de naam 'Bestuurskamer Solidariteitsinzet' gegeven. Uit die naam moet blijken dat het hier geen gewone commissie betreft, maar een direct aan het DB gelieerde adviesgroep, die enerzijds zwaarwegende adviezen gaat geven aan de drie solidariteitscommissies en die anderzijds voorstellen gaat doen aan de religieuze instituten voor een meer gecoördineerde financiële steun aan projecten vanuit de verwachting dat die steun langzamerhand in omvang af zal gaan nemen. Over deze Bestuurskamer zullen de religieuze instituten waarschijnlijk in de maand september indringender geïnformeerd worden.

Het AB besprak ook een aantal financiële zaken. Dat betrof allereerst de Jaarrekening KNR 1998. Opmerkelijk daarbij was dat het voorstel van de FKR is overgenomen om een deel van de 'voorziening herhuisvesting' aan te wenden voor andere posten, omdat deze voorziening niet meer zo omvangrijk hoeft te zijn nu het pand aan het Emmaplein, waarvan de KNR hoofdhuurder is, geheel verhuurd is. Over dit voorstel zullen die religieuze instituten, die deze voorziening mede tot stand brachten, binnenkort benaderd worden.

Verder lag er een 'meerjaren begroting Bureau KNR' voor, die liet zien dat er bij een ongeveer gelijkblijvende bijdrage per religieus over enkele jaren forse financiële problemen gaan ontstaan. Het DB en de staf van het Bureau buigen zich over mogelijke oplossingen. In elk geval zal de kwaliteit van de dienstverlening vanuit het Bureau gewaarborgd moeten zijn en is het waarschijnlijk nuttig om aan religieuze instituten nog eens te laten weten met welke zaken zij zich tot het Bureau kunnen richten. Het vermoeden bestaat namelijk dat besturen

van religieuze instituten daar niet altijd goed van op de hoogte zijn.

Vervolgens legde de voorzitter van het overlegorgaan van de Europese Conferenties van religieuzen (de UCESM), fr Scholte, zijn zorgen voor over de beperkte financiële armslag van dit orgaan. De KNR zal proberen de komende drie jaren fl. 25.000,- vrij te maken voor de UCESM, omdat de Nederlandse Samenwerkingsverbanden duidelijk in betere doen verkeren dan veel andere Europese conferenties met name die uit Oost Europa. Tenslotte heeft het AB verheugd geconstateerd dat het al enige jaren geplande onderzoek naar de eigenheid en nadere profilering, mogelijke vormen van samenwerking en de toekomst van de nauw aan religieuze instituten gelieerde centra met een aanbod voor jongeren, nu van start kan gaan.

AL

Wij in het Noorden zijn rijke vrekken

Gesprek met David van Ooijen O.P.

Dit is de tweede aflevering in een reeks, bedoeld om nader kennis te maken met mensen, die binnen de samenwerkingsverbanden en/of de KNR bestuurlijke functies bekleden. Het spits werd afgebeten door zr Tarcies Wijngaard. Dit keer is het de beurt aan pater David van Ooijen, die in het najaar zal aftreden als voorzitter SNPR, omdat zijn termijn eindigt.

David van Ooijen (1939) werd geboren in het Westland in een overwegend katholiek dorp. Hij was de oudste in een gezin, dat nog zou worden uitgebreid met vier meisjes. Zijn ouders waren ruimdenkend: *We gingen om met katholieken, protestanten, met joden en met andersdenkenden, mensen die zoals dat toen genoemd werd "niks" waren.* Hij heeft goede herinneringen aan zijn jeugd, waarin er volop ruimte was om overal te spelen. Twee van zijn vrienden gingen naar het seminarie; hij had daar (toen) geen zin in. Hij wilde onderwijzer worden, ging dus naar de ULO en de

kweekschool en stond in De Lier en in Gemert voor de klas. Pas toen rijpte het idee om toe te treden tot een orde. Hij oriënteerde zich bij de Jezuïeten, de Salesianen, de Norbertijnen en de dominicanen. De uitkomst van het vergelijkend onderzoek pakte uit in het voordeel van de laatstgenoemde orde.

Dominicus

David van Ooijen voelde zich agetrokken vanwege de studieuze sfeer binnen de orde en raakte geboeid door Dominicus (ca. 1170-1221) vanwege diens tegendraadsheid en

democratische gezindheid. Van Dominicus is onder meer bekend dat hij terwille van de vrije keuze van een regel door zestien medebroeders twee maal heen en weer liep van Toulouse naar Rome! Volgens Van Ooijen is de keerzijde van de democratische structuur met eigen verantwoordelijkheden voor eenieder dat de dominicanen allemaal 'kleine zelfstandigen' zijn. Maar wellicht verklaren de individuele ruimte en mogelijkheden binnen de regel het feit dat Dominicus' bezieling de tand des tijds glansrijk heeft doorstaan?

Ter illustratie van de soepelheid van de dominicaanse regel vertelt Van Ooijen over de situatie in Zuid-Afrika: *Een medebroeder werkt daar in de townships. Hij is indertijd uitgetreden om een gezin te stichten. Hij kreeg met zijn vrouw vier kinderen. Die zijn nu volwassen en in overleg met zijn vrouw is hij opnieuw dominicaan geworden.*

Toekomst

Er zijn hechte en intensieve contacten tussen de verschillende takken van de dominicaanse familie. Er zijn een aantal gemengde gemeenschappen. Ook leken zoeken een plek binnen de rijkgeschakeerde dominicaanse familie. Onlangs gaven 25 mensen aan zich als dominicaanse leek te willen engageren en tijdelijke professie te willen doen. Van Ooijen vindt dat een positieve ontwikkeling: *Mensen engageren zich vandaag liever voor een afzienbare periode. Ook het huwelijk is weliswaar voor levenslang bedoeld, maar de helft van de echtparen strandt volgens de statistieken al binnen 10 jaar.*

Veritas staat er in de dominicaanse wapenspreuk en dat wordt eigentijds vertaald als: Zoekend naar echtheid. Van Ooijen: *Die ene waarheid kennen wij namelijk niet, maar in confrontatie met anderen kun je wel fragmenten van echtheid ervaren en ontdekken.* Het bestuur der dominicanen staat thans voor de taak om het zoeken naar echtheid te concretiseren in de zorg voor de toekomst. Veel aandacht

gaat daarbij uit naar de broederschap, het creëren van mogelijkheden voor mensen die geïnteresseerd zijn in de dominicaanse traditie. Er wordt veel samengewerkt op dit vlak met de beide Belgische provincies en met de Duitse provincie. Qua leeftijd en qua leefwijze zijn er grote verschillen tussen de vergrijzende groep der dominicanen en de jongeren. Van Ooijen: *Laatst vertelde een medebroeder dat hij een nieuw colbert had gekocht. Toen ik hem vroeg naar de bijbehorende broek bleek dat hij het niet nodig vond om een nieuwe broek te kopen, want de oude was nog goed. Hedendaagse jongeren weten in het algemeen erg te genieten van de welvaart. Het is de gelijktijdigheid van het ongelijke.*

Het is de taak van het bestuur om de gevolgen van de vergrijzing in beleid te vertalen. Er wordt gedacht over de mogelijkheid om eventueel in Europa een provincie te stichten voor de jongeren.

De dominicanen hechten groot belang aan het zeker stellen van de traditionele werkzaamheden. Er is een dominicaans studiecentrum, een toerustingscentrum en er zijn activiteitencentra in Huissen en Zwolle. Sinds kort is er ook een vereniging van parochies, waar men zich buigt over de vraag wat te doen als er geen dominicanen meer zullen zijn om de parochies te bedienen. De rente van het vermogen van de provincie wordt voor een groot deel gebruikt om de continuïteit van de projecten te waarborgen. De dominicanen werken bewust veel samen met leken en het streven is om mensen vertrouwd te maken met het dominicaans gedachtegoed: *Alle personeelsleden in onze huizen en projecten krijgen een stoomcursus van een weekeinde en een terugkomdag, waarin hen de gelegenheid geboden wordt om kennis te maken met de dominicaanse traditie, omdat daaraan behoefte bleek te bestaan.*

Politiek

Na de priesteropleiding en de studies moraaltheologie en sociale wetenschappen kwam Van Ooijen in het vormingswerk terecht en van daaruit ('bijna ongemerkt') in de politiek. Politiek heeft altijd in het verlengde gelegen van zijn sociaal ingekleurde religieuze beleving: *Zoals de liefde van de moeder voor haar zieke kind alleen kan worden bemiddeld door de dokter, zo kunnen veel problemen uitsluitend worden opgelost door de politiek.* De nieuwe PvdA-kamerleden zaten in het zogenaamde 'Klasje van Vondeling'. Vondeling gaf praktische tips en adviseerde zijn pupillen onder meer om zich thematisch te specialiseren. Van Ooijen nam die raad ter harte en verdiepte zich onder meer in de problematiek van woonwageneigenaren, zigeuners en het archiefwezen. Na vijftien jaar Kamerlidmaatschap (in 1986) verlangde hij naar een nieuwe uitdaging. Toen Deetman hem vroeg om zitting te nemen in het College van Bestuur van de Open Universiteit hoefde hij daar niet lang over na te denken. De relatieve rust van de beginjaren negentig bood ook de gelegenheid om op basis van zijn omvangrijke dossiers en ruime bestuurlijke ervaring een dissertatie te schrijven. Het gedegen proefschrift kreeg de veelzeggende titel "*Je moet hier weg, hier komen mensen wonen. Woonwageneigenaren in Nederland 1890-1990.*" Op genuanceerde wijze confronteert de auteur in dit boek bestuurders én woonwageneigenaren met 'de methode van Van Ooijen': hij zegt (of schrijft in dit geval) waar het op staat, al wordt hem dit vaak niet in dank afgenomen.

Mensen in de marge

Zijn sympathie en inzet voor de minder bedeeden in de samenleving maken hem niet blind voor hun onvolkomenheden: *De roep om bescherming van de eigen cultuur van de woonwageneigenaren is soms een alibi om voordelen van de marginaliteit te behouden (geen belasting betalen, frauderen, legitimering voor stelen). Wanneer levenscondities van generatie*

op generatie worden doorgegeven ontstaat er een moeilijk te doorbreken zelfvervullende profetie: 'ik ben toch gediscrimineerd, ik ben maar een schlemiel, ik hoor er niet bij.' De overheid dient alles in het werk te stellen om de achterstandspositie van de woonwageneigenaren op te heffen en zijzelf moeten zich emanciperen en hun eigen verantwoordelijkheden nemen.

Van Ooijens visie op de migrantenproblematiek ligt in de lijn van het voorgaande: *Migranten doen er alles voor om hier te komen en te kunnen blijven. En dat is logisch. Wij zijn rijke vrekken en de arme Lazarus zit op de mesthoop. Als we niet bereid zijn om in internationaal verband eerlijker te delen dan is het een onoplosbaar probleem, want de grenzen zijn overal zo poreus als wat.*

Solidariteit

Zijn religiositeit is doordrenkt met het streven naar sociale gerechtigheid en de basiswaarden: liefde, waarheid en vrede. Hij is ervan overtuigd dat we God alleen maar kunnen kennen door en in onze medemensen: *Ook als ik bid in de kapel weet ik niet of ik wel zozeer tot God bid. Soms heb ik het gevoel dat ik me eerder richt tot de anderen, dat ik hen zeg: ik heb niet het laatste woord en ik heb niet de waarheid in pacht. Wanneer je dat beseft kunt delen, scheidt dat solidariteit.* Hij is allergisch voor die zelfverzekerde revolutionairen, die overtuigd van het eigen gelijk zo graag hun berispelend vingertje naar anderen opheffen: *Ik ben wat dat betreft meer bescheiden van aard, maar wil er wel aan bijdragen dat katholieken zich vrijer gaan voelen ten opzichte van elkaar en ook ten opzichte van de bisschoppen.*

Als we straks aan de hemelpoort verschijnen, dan zal ons niet gevraagd worden of we wel altijd gehoorzaam zijn geweest, maar wat we hebben gedaan met onze broeders en zusters.

Voorzitterschap SNPR

In het najaar van 1999 eindigt zijn termijn als voorzitter van de SNPR. Het contact met mede-provinciaals vindt hij aangenaam: *Het is altijd plezierig om naar de vergaderingen te gaan of het nu van het eigen samenwerkingsverband is of van het grotere geheel. Je hoeft nooit bang te zijn dat iemand je een poets zou willen bakken (in de politiek is dat wel eens anders).* Op de vraag of hij wellicht een advies heeft voor zijn mede-provinciaals antwoordt hij zeer bescheiden: *Ik zou niet durven. Ik vind dat ze het heel goed doen. Ik ben altijd erg onder de indruk van hun positieve instelling en van hun begrip. Ik zou zeggen: ga zo door.*

In november 1997 brachten de voorzitters een bezoek aan 'Rome', aan de Congregatio (voluit: Congregatio pro Institutis Vitae Consecratae et Societatibus Vitae Apostolicae). Van Ooijen heeft dat als buitengewoon positief ervaren: *Dat zouden we vaker moeten doen. Ze moeten je daar kennen, anders nemen ze je niet serieus. Dat was een goede investering. Men hoeft niet bang te zijn van Rome. Men kan het kerkelijk wetboek creatief interpreteren en dan blijkt de Codex een interessante invalshoek te bieden.* Wat hij wel betreurt is het feit dat er niet vaker door instanties een beroep wordt gedaan op de deskundigheid van religieuzen: *We zouden als gezamenlijke religieuzen een machtige, invloedrijke organisatie kunnen zijn. En daarom vraag ik me wel eens af: Waarom wordt er niet meer gebruik gemaakt van onze deskundigheid? Bijvoorbeeld om te beoordelen of een land echt veilig is? Waarom ambtenaren raadplegen, die vaak van de plaatselijke situatie ver van een hoofdstad niets weten en geen gebruik maken van zo'n wijdvertakt netwerk als dat der religieuzen?*

Liefhebberijen

Van Ooijen blijft op de hoogte van nieuwe ontwikkelingen in zijn vakgebied(en). Recentelijk las hij een boek van de theoloog Manfred Deselaers,

gepromoveerd aan de universiteit van Krakau op een proefschrift in het Duits over het thema schuld. Het is de analyse van het dagboek van de commandant van Auschwitz, Rudolf Hösz, die verantwoordelijk is voor de dood van vier miljoen mensen. Deze commandant bleek zich niet schuldig te voelen. Hij beschouwde zich zelfs als een slachtoffer van het regime. Die conclusie stemt Van Ooijen tot nadenken. Doorfilosofierend over de vraag naar de verantwoordelijkheid voor 's mensen handelen stelt hij zichzelf de vraag: *Hoe zouden we zo iemand nu moeten bejegenen als we met hem in contact komen, bijvoorbeeld wanneer hij belangstelling zou tonen voor het religieuze leven?* Hij heeft altijd graag les gegeven en sinds enige tijd krijgt hij daartoe weer de gelegenheid. Aan het Angelicum, een pauselijke universiteit te Rome, verzorgt hij colleges in sociaal beleid en in methoden en technieken van het leren. Het zijn echter niet enkel intellectuele bezigheden, die hem voldoening schenken. Zo heeft hij jarenlang een moestuin gehad en de laatste jaren heeft hij zich in de gemeenschap in Huissen ontpopt als een enthousiast vogelkweker: *Ik heb een grote voliëre met goudbuikjes, chinese dwergkwartels, zebra-vinkjes, rijstvogels, zilverbekjes en diamantduifjes. Dat directe contact met de natuur, dat eerlijke handwerk, doet me heel goed ter afwisseling van het overwegende hoofdwerk dat ik als provinciaal verricht.*

Levensdevies

Psalm 85, 1e vers:

Zij ontmoeten elkander, genade en waarheid, gerechtigheid en vrede – zij kussen elkaar.

WvdV

900 jaar Kanunnikessen van het Heilig graf

Na 9 eeuwen nog altijd springlevend

De afgelopen maand april was voor Priorij Emmaus in Maarssen een feestmaand. Op 10, 24 en 25 april jongstleden vierde zij met een groot aantal gasten het 900-jarig bestaan van haar Orde. Aangezien er niet veel kloosteroorden zijn die op zo'n lange geschiedenis kunnen terugkijken, was het zeker de moeite waard om er aandacht aan te besteden. De geschiedenis van de Orde van het Heilig Graf is een verhaal met hoogte- en dieptepunten, maar door de stormen van de tijd heen wist de Orde haar oorspronkelijk charisma te bewaren en recht te doen aan de tekenen van de tijd. Dat een 900 jaar oude spiritualiteit nog altijd actueel en levend kan zijn bewijzen de zusters van Priorij Emmaus.

De stichting van de Orde vond plaats in 1099 toen een groep kanunniken werd aangesteld in de Kerk van het Heilig Graf te Jeruzalem. Deze kanunniken kregen in de eerste plaats de taak om de liturgie van de Kerk van het Heilig Graf te verzorgen (dat wil zeggen eucharistie en getijdengebed) en om het lijden, sterven en verrijzen van Jezus Christus te memoreren. Daarnaast kregen zij een taak in de zorg voor de pelgrims die naar het Heilig Land en met name naar de Kerk van het Heilig Graf kwamen. Toen het Heilig Land in 1291 weer in handen van de Islam viel, verplaatste de Orde haar zwaartepunt naar Europa, waar een groot aantal kloosters van het Heilig Graf ontstond. Omdat veel van deze kloosters een Heilig Graf nabouwden in hun crypte, functioneerden zij als pelgrimsoord ("een klein Heilig graf") voor de vele gelovigen die niet meer naar Jeruzalem konden trekken. Ze werden plaatsen van vrede en vergeving, waar pelgrims op adem konden komen.

Reeds vanaf de stichting in de elfde eeuw waren vrouwen betrokken bij het kanonikale leven van het Heilig Graf en met name in Spanje, Italië en Bohemen ontstonden kanunnikes-

senkloosters. In de Lage Landen werden de eerste kanunnikessen van het Heilig Graf in 1480 in Kinrooi geprofest. Deze kleine groep bleek zo aantekelijk in haar levenswijze dat zij zich snel uitbreidde.

Door het Concilie van Trente in de zestiende eeuw werden de kanunnikessen (zeer tegen hun zin!) gedwongen zich als slotzusters te gedragen; de opgelegde clausuur bond hen aan het klooster. Zij maakten evenwel van de nood een deugd en legden zich toe op kloosterscholen voor vorming en onderwijs van meisjes en jonge vrouwen. Zij werden daar zo succesvol in dat zij in de volksmond *Bonne-fanten* werden genoemd: hun leerlingen gedroegen zich namelijk als "bonne enfantes", als goede kinderen en die benaming ging over op de zusters zelf. Maar in de jaren zestig van deze eeuw kwam een omslag in de noden van de tijd. Terwijl de overheid de zorg voor goed onderwijs op zich nam en de inzet van religieuzen op dit gebied minder nodig was, ontstond er in de maatschappij een grote behoefte aan plaatsen van bezinning, stilte en rust. De kanunnikessen verlegden hun taak. Scholen werden afgebouwd, gastenhuizen geopend. Zij kwamen weer terug bij hun eerste taak: het ontvangen van pelgrims – pelgrims in de ruime zin van het woord: mensen die gaandeweg zoeken naar God en de zin van hun leven.

In de jaren na het Tweede Vaticaans Concilie wisten de kanunnikessen zich ook te ontworstelen aan de opgelegde clausuur, en hun eigen kanonikale identiteit te hervinden: leven in gemeenschap in openheid en verbondenheid met de omringende wereld, samen de liturgie van eucharistie en getijden vieren en taken op zich nemen die zich aandienen in de locale kerk.

Priorij Emmaus in Maarssen staat in deze rijke spirituele traditie. Kern van haar leven is de dagelijkse viering van de liturgie. Het is voor de kanunnikessen een principiële zaak dat zij niet alleen vóór de Kerk de bidden,

maar bovenal mét de Kerk. Dit betekent dat gasten altijd welkom zijn bij de vieringen. Zij kunnen plaatsnemen bij de zusters in de koorbanken en kunnen de psalmen meezingen. Gasten die enkele dagen in het gastenhuis logeren, ervaren wat het betekent om te leven op het ritme van de tijd: geregelde gebedstijden geven structuur aan de dag en het werk wordt gerelativeerd door het gebed. Voor veel gasten een verrijkende ervaring.

Sinds 1966 heeft de Priorij een gastenhuis, waar iedereen die zoekt naar rust en bezinning welkom is. Dit sfeervolle buitenhuis uit de achttiende eeuw is ook beschikbaar voor groepen met een eigen vergader/trainings-programma. Haar ligging in het centrum van Nederland en in een groene oase maakt haar tot een aangename vergaderlocatie. De aanwezigheid van de kloostergemeenschap op het terrein garandeert een sfeer van rust en spiritualiteit, die weldadig blijkt voor de gasten, ongeacht hun persoonlijke levensovertuiging.

In 1998 werd het bestaande gastenhuis ingrijpend gerenoveerd om te voldoen aan de eisen van de tijd. In hetzelfde jaar werd het Koetshuis op het terrein verbouwd tot een klein

gastenhuis, zodat groepen tot 16 personen over een eigen accommodatie kunnen beschikken.

De Priorij biedt jaarlijks een bezinningsprogramma aan met weekenden en zaterdagen over diverse onderwerpen op het gebied van geloof en spiritualiteit. Daarnaast organiseert zij een tweejarige cursus 'Eigentijdse Theologie' op dinsdagavonden. Jongeren- en schoolgroepen kunnen in de Priorij terecht voor kloosterweekends. Het rustieke landgoed waarop Priorij en gastenhuisen gelegen zijn, ligt tegen de dorpskern van Maarssen aan. Haar geografische ligging drukt precies uit wat het te bieden heeft: een plek van rust en bezinning, waar je je even kan terugtrekken, zonder het contact met de wereld te verliezen! De kanunnikessen blijven ook na 900 jaar wat ze zijn: betrokken op de wereld, zonder er in op te gaan.

Zr. Mirjam Hoogenbosch c.r.s.s.

Bijeenkomst 'kleine congregaties'

Op 27 mei 1999 vond in Klooster Mariënborg te Den Bosch de gebruikelijke bijeenkomst plaats van de besturen van zogenaamde 'kleine congregaties'. Al jaren is er voor vrouwelijke religieuzen van religieuze instituten met minder dan 50 leden de mogelijkheid om elkaar te ontmoeten en met elkaar te praten over kwesties die hen raken. Ook op deze zonnige voorjaarsdag waren er 26 zusters naar Den Bosch getogen om gezamenlijk te luisteren en van gedachten te wisselen over diverse belangwekkende onderwerpen. 's-Ochtends hielden de heren Ad Teurlings en Ben Wanders een

instructieve uiteenzetting over de voorgeschiedenis en de consequenties van de recente rechterlijke uitspraken inzake de AOW-kwestie. Ben Wanders stelde de vraag: "*Wat is elementair voor de rechtspositie van religieuzen?*" en gaf hierop zelf het antwoord: "*de professie*". Deze schept een juridische band tussen de individuele religieus en het instituut. Hierdoor ontstaan dus over en weer rechten en verplichtingen, die van functionele- of materiele aard kunnen zijn. De functionele rechten en plichten hebben te maken met de inhoud van het religieuze leven: het gebedsleven, de clausuur en dergelijke. Hiermee bemoeit het

Nederlandse recht zich niet. De materiële rechten en plichten betreffen de vermogenspositie. Daarbij kan men denken aan het feit dat een religieus zich bij de professie heeft verplicht om alles af te staan. Daar tegenover heeft het instituut de verplichting op zich genomen om aan de leden levensonderhoud te verschaffen. De Nederlandse burgerlijke rechter kan zich wel met de verplichtingen van materiële aard bemoeien. Deze verplichtingen van materiële aard kunnen bij de burgerlijke rechter worden afgedwongen. Het begrip levensonderhoud is echter niet uitputtend gedefinieerd. Het is subjectief bepaald en hangt af van de omstandigheden. Men kan bijvoorbeeld van mening verschillen over de vraag of vakantie-vieren en autorijden onder levensonderhoud vallen. Om te bepalen of iets wel of niet tot het levensonderhoud moet worden gerekend geldt als maatstaf het antwoord op de vraag: is het normaal, te doen gebruikelijk onder vergelijkbare omstandigheden? In elk geval wordt er minimaal onder verstaan: het recht op kleding, eten, drinken, een dak boven het hoofd.

Het recht op bijstand ontstond in de zestiger jaren. Met name terugkerende missionarissen deden er een beroep op. Sommige gemeenten honoreerden deze aanvragen; anderen niet. Er is driftig over geprocedeerd. Uiteindelijk kwam er de zogenaamde commissie Loeff, die in overleg trad met de overheid. Dit leidde tot een *gentleman's agreement*, die inhield: Religieuzen doen in principe géén beroep op de bijstand – immers verplichting tot levensonderhoud door religieus instituut - met uitzondering van drie categorieën:

- missionarissen die om politieke redenen terugkeren (gedurende maximaal 6 maanden);
- missionarissen die terugkeren vanwege arbeidsongeschiktheid (gedurende maximaal 6 maanden);
- religieuzen die in een verzorgingshuis worden opgenomen.

Men is hiermee akkoord gegaan, met name vanwege de koppeling van de Bijstandswet aan een vermogenstoets.

Veel besturen van religieuze instituten vonden het onplezierig om inzage te moeten geven in hun vermogenspositie.

Ten aanzien van huursubsidie kan een soortgelijke redenering gevolgd worden. Huursubsidie was vroeger een vorm van objectsubsidiëring, gekoppeld aan bepaalde groepen van huizen. Nu gebeurt het in de vorm van subjectsubsidiëring en is het gekoppeld aan individuen. Steeds meer religieuzen en religieuze instituten vragen huursubsidie aan. Je zou kunnen zeggen dat dat oneigenlijk is, immers levensonderhoud verstrekken impliceert ook het bieden van een dak boven iemands hoofd. De Huursubsidiewet voorziet in een inkomens- en een vermogenstoets. Maar degenen die deze wet moeten uitvoeren zijn zozeer onbekend met het religieuze leven dat er – voorzover bekend – nog nimmer een vermogenstoets heeft plaatsgevonden. Maar volgens de regels van de wet zou dat wel moeten.

De heer Ad Teurlings schetste de historische- en maatschappelijke achtergronden van de AOW-problematiek in een inleiding die hij de treffende titel *Samen op weg naar individualisering in een zich wijzigende samenleving* meegaf. Hoe heeft die individualisering vorm gekregen in de ontwikkelingen op fiscaal terrein en hoe past het begrip gezamenlijke huishouding, zoals dat onder andere wordt gehanteerd in de uitvoering van de AOW, daarin? Deze vragen vormden het uitgangspunt voor het heldere betoog van Ad Teurlings.

Als gezamenlijke huishouding worden per definitie aangemerkt: gehuwden, geregistreerde partners en voormalige partners, die weer zijn gaan samenwonen. Daarnaast wordt als gezamenlijke huishouding aangemerkt de situatie waarin twee personen van verschillend of gelijk geslacht hun hoofdverblijf hebben in dezelfde woning, ongehuwd zijn en duurzaam een gezamenlijke huishouding voeren. Onder 'duurzaam' wordt verstaan

langer dan 6 maanden gezamenlijk voorzien in huisvesting en beiden een bijdrage leveren in de kosten van de huishouding dan wel op andere wijze in elkaars verzorging voorzien (met uitzondering van bloedverwanten in de eerste graad).

Het Juridisch secretariaat van de Nederlandse Kerkprovincie en het bureau van de KNR hebben enkele proefprocedures gevoerd over AOW uitkering van twee mensen, die op één adres wonen. Dan kan het bijvoorbeeld betreffen:

- een pastoor met een huishoudster (leek of religieus)
- een religieus en een andere religieus of leek.

De Rechtbank heeft beslist, dat er in deze gevallen sprake is van een gezamenlijke huishouding. De verticale relatie tussen religieus en het instituut wordt gerespecteerd maar laat onverlet dat beiden **indirect** een bijdrage leveren in de kosten van de huishouding (Zie ook de brief van het bureau van de KNR d.d. 22 december 1998, waarin een toelichting wordt gegeven op deze rechtspraak). Daardoor bestaat er recht op de halve gehuwden uitkering voor de AOW (50 % van de AOW-uitkering voor gehuwden, terwijl een alleenstaande AOW-gerechtigde 70 % krijgt). Slechts in zeer uitzonderlijke gevallen zal geconcludeerd worden dat er géén sprake is van een gezamenlijke huishouding. Dit laatste is enkel het geval wanneer het gaat om het louter delen van woonlasten zonder financiële verstrengeling of wanneer er een puur commerciële relatie is, zoals die van een pensionhoudster met een of meer huurders.

De veranderende houding van de Nederlandse overheid ten aanzien van religieuzen zal tot een principiële

bezinning en standpuntbepaling van religieuzen dienen te leiden. De uitspraak in de AOW-kwestie staat namelijk niet op zichzelf. De definitie van gezamenlijke huishouding is geharmoniseerd, onder andere in AOW, ZFW, WAO, AAW, Toeslagenwet, Coördinatiewet sociale verzekeringen, Wet studiefinanciering, AWBZ. Dit impliceert dat het consequenties kan hebben voor religieuzen op alle genoemde terreinen. De Werkgroep OER maakt momenteel een inventarisatie van alle wettelijke regelingen, die specifieke consequenties kunnen hebben voor religieuzen en of religieuze instituten. Een eerste aanzet tot een betrokken en geanimeerde gedachtenwisseling vond plaats in kringen van 'kleine congregaties'.

Na de lunchpauze hield mevrouw Ellen Maria Spijkerman, werkzaam als pastor in dienst van de Zusters van Onze Lieve Vrouw te Amersfoort, een indringend betoog over het thema: *van doen naar zijn*. Haar persoonlijke uitwerking van het veelal moeizame en pijnlijke proces van *inleveren* maakte veel indruk op de aanwezigen. Na een inspirerende slotverving was de algemene conclusie dat men mocht terugblikken op een geslaagde bijeenkomst. Een vervolgspraak werd ook gemaakt: de ontmoetingsdag voor leden van kleine congregaties wordt dit jaar gehouden op woensdag 20 oktober in Klooster Mariënborg.

WvdV

**Wat waard is gedaan te worden,
is ook waard goed gedaan te worden**
Gesprek met zuster Hélène Voeten O.S.U.

Al twintig jaar zet zr Hélène Voeten (1922) zich in SNVR-verband in voor de bewustwording en emancipatie van (vrouwelijke) religieuzen. Onlangs nam ze afscheid van de Werkgroep Vrouwenkontakten, die in haar een gedreven en trouw lid verliest. Reden om haar persoon voor het voetlicht te halen.

Zr. Hélène Voeten (1922) werd geboren als oudste dochter in een middenstandsgezin te Zutphen (na haar zouden nog vier kinderen volgen). Zutphen was indertijd een zeer gemêleerde stad, waar een groot aantal kerkgenootschappen vertegenwoordigd was (momenteel 23!). Katholieken vormden een kleine minderheid; het was heel normaal om veel andersdenkende kennissen te hebben. In haar jeugd was zij aangesloten bij diverse verenigingen en had jaarlijks een abonnement op het zwembad. Ook de padvinderij waarvan zij lid was ademde een open en opbouwende sfeer (nu herinnert Zr. Hélène zich nog de uitspraak van een scoutingleidster, die als motto boven deze bijdrage prijkt).

Landbouwhuishoudonderwijs

In Zutphen werd de basis gelegd voor haar oecumenische gevoeligheid. Zutphen vervulde een streekfunctie, vooral voor het onderwijs. Na Mulo A en B stroomde Zr. Hélène in in de vierde klas van HBS-B. Haar beroepskeuze werd vergemakkelijkt toen ze via de dochter van een kennis van haar ouders hoorde over de opleiding tot landbouwhuishoudlerares in "de Rollocate", een Rijksschool. Die was in Deventer, maar daar kon men geen nieuwe leerlingen meer aannemen en zodoende kwam ze noodgedwongen in Posterholt op de R.K. opleiding en in het internaat van de Zusters Ursulinen van de Romeinse Unie. Zr. Hélène: *Als je zo'n vrij leventje gewend bent en je komt op je achttiende in een internaat, dan kom je in een totaal andere wereld. Dat was heel erg wennen. De meeste klasgenoten vond ik*

toen echte kostschoolblagen. Van aard ben ik serieus en als je dan geconfronteerd wordt met heel tegenstrijdige meningen en opvattingen dan weeg je voor jezelf de voors en tegens van de verschillende visies. Voor de meeste van mijn medestudentes gold dat zij minder vragen hadden en meer vanzelfsprekendheden kenden dan ikzelf.

Tijdens de opleiding groeide bij haar het inzicht dat ze zelf les wilde gaan geven aan de opleiding tot landbouwhuishoudlerares. Tegelijkertijd groeide de innerlijke drang om toe te treden tot de orde der Ursulinen. En aldus geschiedde. Van de vaardigheden die ze opdeed in de praktijkvakken zoals koken, wassen, schoonmaken, kinderopvoeding, de verzorging van kleinvee en de moestuin en van de brede kennis met betrekking tot huishoudelijk management heeft ze later zelf ook veel profijt gehad, bijvoorbeeld als directrice van het Kloosterverzorgingshuis te Grubbenvorst. In de vijftiger en zestiger jaren gaf zr. Hélène hoofdzakelijk theorielessen aan de opleiding voor landbouwhuishoudlerares in Posterholt (akte N XIX) en was zij tegelijkertijd groepsleidster in het internaat. Het waren lange werkdagen, van 's-ochtends 6.00 tot 's avonds 22.00 uur of later. Lachend vertelt ze dat het dan ook geen wonder is dat ze niet veel hobby's heeft ontwikkeld. Het contact met de leerlingen vond ze heel prettig. Ze waren al wat ouder (16-21 jaar) en hadden al een beroepskeuze gemaakt en waren daardoor meer gemotiveerd. Van de eigen beroepskeuze heeft zr. Hélène nooit spijt gehad: het lesgeven deed ze graag.

Feminisering

De gevoeligheid van zr. Hélène voor de plaats van de vrouw in kerk en samenleving werd al gevoeld door de situatie thuis. De verschillen die zij opmerkte tussen de rolpatronen van haar vader en haar moeder stemden haar tot nadenken. Ze vroeg zich af hoe haar observaties pasten binnen het grotere geheel van de verhoudingen tussen vrouwen en mannen in kerk en samenleving. De stichteres van de orde der Ursulinen, St. Angela de Merici, richtte zich in haar tijd vooral op de vorming van het meisje, de vrouw. Zr. Hélène is zich sterk bewust van de betekenis van onderwijs en vorming voor het emancipatieproces. Ze heeft in de jaren vijftig en zestig onder andere het vak 'vrouw en maatschappij' gedoceerd en daar heeft ze zelf ook veel van geleerd.

Van groot belang voor de persoonlijke ontwikkeling van zr. Hélène was in de zeventiger jaren de kadercursus die georganiseerd werd door het Mgr. Bekkers Instituut. Zr. Hélène: *Het sloot aan op ontwikkelingen in mezelf, ik vond er herkenning en verheldering. Daar zijn goede contacten ontstaan met zusters van andere congregaties. Naderhand werd ik veel gevraagd voor het notuleren van kapittelvergaderingen. Zodoende was ik nauw betrokken bij het opstellen van nieuwe constituties; iets wat indertijd in veel instituten aan de orde was.*

Regelmatig leidde dit tot heftige verontwaardiging bij zr. Hélène: *Vaak heb ik meegemaakt dat zusters ontzettend worstelden om de juiste formulering te vinden voor hun streven naar authentiek religieus leven op basis van eigentijdse en draagkrachtige structuren. En dan moesten ze vervolgens allerlei strategieën bedenken om hun standpunt in Rome te verkopen. Dat kon me dan heel kwaad maken.*

Volgens zr. Hélène is de feminisering van het religieuze leven, even los gezien van beroepsmatige taken, vooralsnog eerder een nastrevenswaardig ideaal dan concrete realiteit. Ze betreurt het nog altijd dat het indertijd door Annelies van Heyst

geconcipeerde onderdeel van het programma rond de Intentieverklaring (1991) met als titel *feminisering van de geloften* nooit is uitgevoerd. Wel heeft zr. Hélène met voldoening in groepen gebruik gemaakt van de samenvatting van het boek *Kleriker* van Eugen Drewermann (theoloog en psycho-therapeut) door zr. Lydwien Nieuwenhuis (sociologe) en de reacties op het boek door br. Theo Sponselee (theoloog). Vanuit eigen invalshoeken werpen zij licht op het religieuze leven. Zr. Hélène vindt het belangrijk dat de theologische wetenschappen doordesemd raken van alle nieuwe inzichten uit de menswetenschappen: mensen zijn immers bedoeld beeld Gods te worden. Volgens haar wordt de wens tot feminisering – vooral gezien als proces, niet als eenzijdigheid! - vaak misverstaan, doordat enkel gekeken wordt naar de kinderziekten. Wie echte gelijkwaardigheid van vrouwen en mannen nastreeft moet zich realiseren dat de historisch gegroeide posities van mannen en vrouwen zeer verschillend zijn. Dat verschil in vertrekpunt mag niet over het hoofd gezien worden bij het werken aan gerechtigheid voor vrouwen.

SNVR werkgroepen

De werkgroep Medioren richtte zich in haar bestaansperiode (van 1971 tot 1993) op het aanbieden van jaarprogramma's voor (vrouwelijke) religieuzen die zich bevonden in de levensfase tussen Junior en Senior. Het aanbod beoogde bewustwording en emancipatie. Zr. Hélène was aanvankelijk lid en later voorzitter van deze werkgroep. Ze voelde er zich als een vis in het water, omdat ze het gevoel had een bijdrage te kunnen leveren in een ruimer kader. Er was veel belangstelling voor het aanbod van de Werkgroep Medioren. Op het hoogtepunt van het succes is het wel eens vorgekomen dat er in een jaar 18 bijeenkomsten werden aangeboden en dat door over-intekening 19 extra bijeenkomsten georganiseerd moesten worden. De leden van de Werkgroep hanteerden als vuistregel om in elk

jaarprogramma keuzemogelijkheden te bieden met accent op de volgende facetten: persoonlijke ontwikkeling, ontwikkelingen in de maatschappij en veranderingen in de omgang met de Schrift. Inspirerend was het gegeven dat zowel in de Werkgroep zelf als via die cursussen contacten werden gelegd tussen leden uit verschillende congregaties.

Sinds 1979 is zr. H el ene lid van de Werkgroep Vrouwenkontakten, de langste tijd als secretaresse. Deze werkgroep werd ooit opgericht als contactgroep ter ondersteuning van zr. Teresini Metternich, die indertijd voorzitter was van de Unie Nederlandse Katholieke Vrouwenbeweging (UNKV). De Werkgroep richt zich de laatste 10 jaren onder andere op ondersteuning en advisering aan het bestuur van de SNVR met betrekking tot vrouwenemancipatie en feminisering. In haar hoedanigheid als Werkgroep lid heeft zr. H el ene ook een aantal vertegenwoordigingen voor de SNVR behartigd: bijvoorbeeld in de Nederlandse afdeling van het Ecumenical Forum of European Christian Women (EFECW) en in de Commissie van Overleg met de Bisschoppen (COB), een gespreks-orgaan van de UNKV met de Bisschoppelijke Commissie Vrouw en Kerk. Voor de Werkgroep Vrouwenkontakten heeft zr. H el ene een opvolgster gezocht en gevonden: naar alle waarschijnlijkheid gaat zr. Henrica Jans van de Zusters van de Goddelijke Voorzienigheid de fakkel overnemen.

Onderscheiding

Vorig jaar april ontving zr. H el ene uit handen van minister Melkert een koninklijke onderscheiding. Hoewel ze blij was met dit blijk van waardering vindt ze het niet nodig om zichzelf op de borst te kloppen. Ze is vooral dankbaar dat ze de ruimte heeft gekregen van de Zusters Ursulinen van de Romeinse Unie  n van de SNVR voor het werk naar buiten.

Na het loslaten van diverse vertegenwoordigingen en het afscheid van de

Werkgroep Vrouwenkontakten realiseert ze zich dat haar wereld een stukje kleiner zal worden. Ze zal de contacten missen, maar ook de informatie die ze op die manier heeft gekregen en niet te vergeten: het doorgeven ervan (netwerken!). Het zal wat stiller worden om haar heen. Wat haar nog rest is bijvoorbeeld een literatuurclub van het Katholiek Vrouwenwiel, waarvan ze deel uitmaakt. Onlangs werd in dat verband het boek *Anna, Hanna en Johanna* van schrijfster Marianne Fredriksson besproken. Zr. H el ene leidde de bespreking in. Ze vertelt wat haar heeft geboeid in deze 'genderroman': naast de geschiedenis van drie generaties vrouwen wordt ook de plek van mannen geschetst en de invloed van de band tussen moeders en zonen.

Zr. H el ene krijgt weliswaar meer rust, maar haar betrokkenheid is onverminderd. Evenals de stichteres van de orde der Ursulinen, St. Angela de Merici, hecht zij aan 'dynamische trouw': de openheid voor de H. Geest, die boven al het andere gaat. Wanneer je maar trouw blijft aan de werking van de Geest, hoef je geen angst te ervaren wanneer er veranderingen plaatsgrijpen. Naast alles wat verandert en verdwijnt blijft haar vurige verlangen naar meer "hemel op aarde", naar het Land van Belofte, naar God Alles in Allen of hoe men het ook noemen wil. Haar inspiratie ontleent zij aan afbeeldingen en teksten, wisselend maar in eenzelfde lijn, zoals bijvoorbeeld in de Pinkstertijd de volgende strofe uit *De Herdersfluit* van Jacqueline van der Waals:

*Zo gaf ik gaarne wens en wil
In 's Heren hand en hield mij stil.
Zo dan, als door een rieten fluit,
Bij zwijgend eigen stemgeluid,
Gods adem door mij henen blies,
Hoe grote winst bij kleen verlies!*

WvdV

Korte berichten van besturen

Gedurende de afgelopen maanden zijn binnen verscheidene religieuze instituten nieuwe oversten benoemd dan wel 'zittende' besturen herkozen. Hierbij een overzicht, zoals bekend bij het bureau van de KNR.

Tijdens het Provinciaal Kapittel van de *Paters Sacramentijnen* (SSS) heeft de Congregatie in Nederland en Duitsland een nieuwe provinciale overste en een nieuw provinciaal bestuur gekozen: Pater H. Verhoeven (provinciale overste), pater J. van Burgsteden (vice-provinciaal), pater E. van Heijst (secretaris), pater P. Wouters (raadslid), pater W. van Meijgaarden (raadslid), pater H. van Schijndel (raadslid namens de Duitse gemeenschappen) en pater P. van der Pol (ambtelijk provinciaal econoom).

Verder stemde het kapittel in met de samenvoeging van de Duitse gemeenschappen en haar leden bij de Nederlandse Provincie van de SSS. De volgende gemeenschappen van de Sacramentijnen vallen onder dit bestuur:
In Nederland: 'Brakkenstein' te Nijmegen, 'Begijnhof' te Amsterdam, 'Eymardville' te Stevensbeek, 'Tiberias' te Gouda en 'De Berckt' te Baarlo
In Mozambique (Afrika):
Comunidad SSS te Maputo
In Duitsland: 'Eucharistinerkloster' te Duren, 'Eucharistinerkloster' te Ommerborn en
'Eucharistinergemeinschaft' te Retzstadt

Het Algemeen Kapittel van de *Zusters Dominicanessen van Bethanië* heeft op 4 mei 1999 zuster Veronika Stettner OP voor een volgende ambtstermijn tot Algemeen Overste van de Congregatie gekozen.
Als leden van het algemeen bestuur werden gekozen: Zuster Paulini Linderhof OP (Nederland), zuster Trudy Godefrooij OP (Nederland), zuster Sara Böhmer OP (Duitsland) en zuster Laetitia Röckemann OP (Duitsland).

Het Algemeen Kapittel heeft verder het besluit genomen om per 15 oktober 1999 de provincies/regio van de Congregatie op te heffen.

Het Provinciaal Kapittel van de *Zusters van de Goddelijke Voorzienigheid* heeft op 20 mei 1999 het volgende bestuursteam gekozen: Zr. Johanni van Loosbroek (provinciale overste), zr. Gemma van den Heuij (plaatsvervangend provinciale) en de zusters Marcellina Oudenhoven en Cornelia Schellens.

Tijdens het Provinciaal Kapittel van de Nederlandse Provincie van de *Minderbroeders-Kapucijnen*, gehouden te Duizel van 25 tot 29 mei 1999, werden in het bestuur gekozen: Antoon Mars (provinciale minister), Kees van den Muijsenberg (vicaris provinciaal) en de definitoren Hans de Visser, Bernard Feijen en Piet Hein van der Veer.

Het Kapittel van de Nederlandse Provincie van de Orde der Broeders van Onze Lieve Vrouw van de Berg Karmel (*Karmelieten O.Carm.*) heeft een nieuw bestuur gekozen, dat bestaat uit: Tjeu Timmermans (prior provinciaal), Huub Welzen (co-provinciaal), Cees Bartels (co-provinciaal), Jan Brouns, Jo Goossens, Edgar Koning, Kees Waaijman en George Zeegers.

Het Kapittel van de *Zusters Franciscanessen van de Heilige Jozef* koos op 16 juni een nieuw provinciaal bestuur, dat bestaat uit: Zuster Helena Verstraten (provinciale overste), zuster Monika Schulte (vice-provinciale overste), zuster Edelburga Kleynen (bestuurslid), zuster Salvatora Wiltenburg (bestuurslid) en zuster Terezinna Heerdt (bestuurslid)

Nationale Vredesdag voor Religieuzen in 1999

Zoals reeds eerder aangekondigd vindt de Nationale Vredesdag plaats op zaterdag 11 september in het Ds. Piersoncollege onder het motto *Vrouwen in kleur, vrouwelijke vluchtelingen en religieuzen*.

Op die dag zullen enkele vrouwelijke vluchtelingen hun ervaringen als vluchteling in Nederland delen met de aanwezigen.

Tevens zal zr. Veronique van Woerkom, zrs van Schijndel, die dagelijks betrokken is bij de opvang van vluchtelingen, vanuit haar ervaring het thema belichten.

U bent van harte welkom om aan deze dag deel te nemen. Het Ds. Piersoncollege is gelegen aan het NS station, Den Bosch Oost.

Indien u zo spoedig mogelijk, uiterlijk vóór 1 augustus, aan onderstaand

adres een kleurrijke kaart stuurt met 'Ja, ik kom 11 september' voorzien van uw naam en adres dan ontvangt u het programma en de reisinformatie begin september.

Er wordt een hopelijk kostendekkende bijdrage van fl. 15,- gevraagd, maar niemand mag om dit bedrag wegblijven.

SNVR, t.a.v. Werkgroep Vredesvraagstukken, Postbus 112, 5201 AC 's-Hertogenbosch.

Wie komt naar de Nationale Vredesdag en is bereid om een korte impressie te schrijven voor het Besturenbulletin? Meldt u zich svp bij de afdeling Communicatie van de KNR.

De molenaar, de bakker en het brood

Br. Th. Sponselee schreef een drietal artikelen onder bovenstaande titel. Hierin gaat hij uitvoerig in op de publicaties van twee gereformeerde theologen. Enerzijds het boek *Opnieuw: Wie is Jezus? Balans van 150 jaar onderzoek naar Jezus* van C.J. den Heyer en anderzijds het meer bekende boek van H.M. Kuitert getiteld *Jezus: nalatenschap van het christendom. Schets voor een christologie*. De artikelen bieden een gedegen weergave van de inhoud van genoemde boeken, van de redeneringen van beide auteurs en van de ontvangst van het gedachtegoed (door

analyse van de reacties van lezers in o.a. dagbladen). Vervolgens beoordeelt br. Th. Sponselee vanuit zijn theologische achtergrond het boek van H. Kuitert op zes belangrijke thema's. In sommige gevallen betuigt hij instemming, maar hij schroomt niet vraagtekens te plaatsen bij bepaalde stellingen van deze auteur. De artikelenreeks verscheen in *Ons Leven*, het kontaktblad van de Broeders van Saint Louis te Oudenbosch. Belangstellenden kunnen bij de Afdeling Communicatie van het Bureau KNR een (één) kopie aanvragen van de bijdrage(n) van br. Th. Sponselee.

Verbeter de wereld, begin bij jezelf

In gesprek met Cees Dirkx

Sinds maart 1999 zijn de KNR-burelen versterkt met een nieuw staflid: Cees Dirkx (1942). Vooral van zaken heeft hij veel verstand en als oud-econoom van het Bisdom Breda is hij voor velen geen onbekende. Vraagt men hem naar zijn specifieke deskundigheid, dan komt er een hele waslijst: *Religieuzen kunnen bij mij terecht voor alles wat met financiën te maken heeft: bankzaken, beleggingen, fiscale*

zaken, verkoop van gebouwen, arbeidsvoorwaarden, overleg met overheidsinstanties, pensioenen. Voor alle vragen op dit brede terrein sta ik open. Soms zal ik de voorgelegde vraag zelf kunnen beantwoorden. In andere gevallen kan ik informatie verstrekken over te raadplegen deskundigen (tegenover wie ik onafhankelijk en kritisch sta).

In deze bijdrage een nadere kennismaking, waaruit zal blijken dat geld en gevoel elkaar niet hoeven uit te sluiten.

Achtergrond

Hij werd geboren als boerenzoon in het hart van de Kempen en voelt zich nog altijd sterk verbonden met de grond in het Bladel van zijn jeugd: *Ik ben de oudste van tien kinderen. Dat is wel een bepalend gegeven voor mijn vroege jeugd jaren. Mijn vader en moeder waren heel verschillend. Mijn moeder is een gezagsgetrouwe vrouw, die heel gevoelig is voor sociale controle. Mijn vader was kritisch, op het rebelse af. Hij had lak aan 'het oog van het kerkvolk'. Zijn innovatiedrang vond niet altijd genade in de ogen van mijn moeder. Dan zei ze: 'Doe maar gewoon, dan doe je al gek genoeg'.* Na de lagere school ging hij naar het kleinseminarie van de Assumptionisten op Stapelen in Boxtel (officieel heette dat: Missiehuis St. Theresia). Daar heeft hij vooral een discipline van werken en een regelmaat geleerd, die garant staan voor efficiëncy. Daar plukt hij nu nog de vruchten van. Op zijn achttiende kwam hij terug van het seminarie en constateerde: *Alle leeftijdgenoten hadden al dansles gehad, in het verenigingsleven was je een buitenbeentje, je miste wat ze nu het sociale netwerk zouden noemen.*

Accountancy

Zijn vader was er op gespits dat de kinderen het verder zouden schoppen dan hij. Ambitie werd de kinderen Dirkx met de paplepel ingegoten. Uit een test bleek dat hij geschikt was als accountant. Hoewel zijn eerste liefde de filosofie en de geschiedenis gold, moet je als oudste in een groot gezin wel pragmatisch zijn. Tijdens de vervulling van de dienstplicht behaalde hij het praktijkdiploma boekhouden en het diploma MBA. Na het seminarie ging hij op 1 september 1961 bij

Philips werken, terwijl hij in de avonduren verder studeerde.

In 1972 studeerde hij af als register-accountant. In die tijd was het zaak om in verschillende bedrijven werker-
varing op te doen. Zodoende kwam hij bij de gemeente Heerlen, van waaruit hij vrij snel overstapte naar Océ van der Grinten. Als areacontroller voor West-Europa had hij daar een boeiende functie. Het verzamelen, controleren en inzichtelijk maken van financiële gegevens vanuit de verschillende landen behoorde tot zijn taak. Vervolgens werkte hij korte tijd opnieuw bij Philips, waar hij zich niet meer thuisvoelde. Toen heeft hij gedurende enige tijd een eigen boekhoudbureau gerund en gewerkt bij de Noord-brabantse Christelijke Boerenbond, de boerenstandsorganisatie in Zuid-Nederland. Aangezien dat geen werkelijke voldoening bood was hij erg blij toen hij econoom in het Bisdome Breda kon worden. *Daarmee kreeg ik een 'moordbaan' in de schoot geworpen. Ik heb een gouden tijd gehad met bisschop Ernst en vicaris Theeuwes. Qua werk en qua sfeer was ik daar als een vis in het water. Monseigneur Ernst gaf het kader aan waarbinnen men werkte en drukte zijn stempel op het beleid. Hij creëerde een klimaat, waarin het goed werken was. Met de benoeming van Muskens tot bisschop van Breda kwam er geleidelijk een omslag. Een organisatiebureau stelde vast dat sommige functionarissen overtollig waren. Zodoende stond ook ik op 1 januari 1999 op straat.*

Keerpunt

Maar al vóór zijn ontslag werd de wereld van Cees behoorlijk op zijn kop gezet:

In het najaar van 1997 kreeg ik een zware hartaanval en werd me, nadat

ik gedotterd was, 24 uur absolute rust voorgeschreven, die ik kijkend naar het steriel witte plafond of met mijn ogen dicht doorbracht. Dat was een groot keerpunt. Onder die omstandigheden komen er veel dingen uit het verleden naar boven, onvoorstelbaar helder. Het grijpt emotioneel diep in. Ik ging echt relativeren, ik bedoel letterlijk je relaties in de juiste volgorde plaatsen. In het ziekenhuis kreeg ik enkele hartstilstanden achter elkaar. Mijn lichaam heeft er veel mee geleden. Tot verbazing van de specialisten ben ik inmiddels zodanig opgekrabbeld, dat mijn conditie weer op 95 % van het niveau van voorheen gestabiliseerd is. Ik wil me nooit laten kisten en heb heel gedisciplineerd getraind. Wel zijn er mede door de medicijnen bepaalde blokkades. Zo kan ik het niet nalaten af en toe uit te proberen hoever ik kan gaan en dan is ineens de pijp leeg en de energie op. Dat kende ik voorheen niet.

Motivatie

Zijn inspiratiebronnen zoekt en vindt hij met name in de kring van zijn dagelijkse leven. Op de eerste plaats bij zijn vrouw en hun drie – inmiddels volwassen – kinderen: *Onze oudste dochter is getrouwd en in verwachting van ons eerste kleinkind. Zij is bedrijfskundige en werkt voor een organisatie-adviesbureau. Onze zoon gaat binnenkort trouwen (monseigneur Ernst zal de H.Mis doen). Hij is electrotechnicus en werkzaam als projectleider telecommunicatie voor Fontys opleidingen. Onze jongste dochter heeft communicatiewetenschappen gestudeerd en is onder andere werkzaam voor Omroep Gelderland en voor Theophaan (het blindeninstituut te Grave). Ik hoop dat mijn kinderen en kleinkinderen straks zullen kunnen zeggen dat ze iets aan me gehad hebben, dat ze me als een voorbeeld op verschillende levensstereïnen hebben ervaren. Maar ook buiten het gezinsverband heeft hij een sterk ontwikkeld verantwoordelijkheidsgevoel:*

Ik ben me er altijd van bewust geweest dat er een ‘maatschappelijke hypotheek’ op mijn schouders rust en om die reden heb ik in tal van besturen gezeten. Je moet je inzetten voor anderen, die minder bevoorrecht zijn. Ik vind de spreuk van de Bond Zonder Naam nog steeds zeer kernachtig: *Verbeter de wereld, begin bij jezelf. Begin in je eigen omgeving met het bewaren van de vrede en laat dat als een olievlek uitwaaiëren. Het bestrijden van onrecht ver weg is heilloos, wanneer je niet met je directe naasten in harmonie kunt leven: je collega’s, je eigen broers en zussen, je echtgenote, je kinderen.*

Twijfels en zekerheden

In de kerkelijke wereld kwam hij veel mensen tegen die niet geloofden, maar zeker wisten: *De twijfel in het geloof krijgt te weinig kans, daardoor ontbreekt er een opening naar dialoog. Maar om met dominee Ter Linden te spreken: ‘dat is treurigheid van later’. Hij bedoelt daarmee dat die leerstellige zekerheden van latere datum zijn dan de oorspronkelijke begeestering, waarin meer ruimte was voor diversiteit.*

Aan mensen moet de vrijheid van geest gegund worden, zolang die niet botst met het algemeen normen- en waardenpatroon. Daarbij zijn voor mij het vierde, vijfde en zevende van de tien geboden van het allergrootste belang ofwel de mensen in je naaste omgeving in ere houden, de eigendommen en het leven van anderen zowel geestelijk als lichamelijk respecteren.

Gevraagd naar zijn levensdevies twijfelt hij echter niet:

Ik weet dat niet alles goed gaat, maar ik weet zeker dat niet alles fout gaat.

Liefhebberijen

Cees leest graag. Onlangs nam hij met veel genoegen kennis van *Vita Brevis* van de Noorse filosoof Jostein Gaarder: *Hoofdpersoon is de bijzit van Augustinus, die als ongelovige een brief schrijft aan de beroemde*

bisschop. Het was een verademing om te lezen. Als ongelovige stelt ze op een ontwapenende wijze katholieke dogma's en stellingen aan de orde, die voor ons tot vanzelfsprekendheden verworden zijn.

Ook meer actieve vormen van vrijetijdsbesteding komen bij hem ruimschoots aan bod:

Tuinieren is mijn lust en leven en we fietsen heel graag. Op die manier kun je bepaalde plaatsen heel goed leren kennen.

Waar ik me ook in kan uitleven dat is in het schrijven van korte verhaaltjes met autobiografische elementen, onder mijn nom de plume Van Mol.

WvdV

(elders in dit Besturenbulletin vindt u een bijdrage van Van Mol).

Verhuizing van de Dienaressen van de H. Geest van de altijddurende aanbidding

Op 24 juni 1927 kwam een groepje van zes zusters vanuit het moederhuis in Steyl (gemeente Tegelen) om in Soesterberg een nieuwe gemeenschap te gaan vormen. Het werd een oord van stilte en gebed. In Steyl had Arnold Janssen reeds in 1875 het 'Gezelschap van het Goddelijk Woord' in het leven geroepen en in 1889 de missiezusters 'Dienaressen van de Heilige Geest'. In 1896 volgde de derde, onze, congregatie: 'Dienaressen van de Heilige Geest van de altijddurende aanbidding'; biddend thuisfront dus van twee missiecongregaties. Hoezeer beperkt ook qua leefruimte, wereldwijd is haar dimensie: De komst van het Rijk Gods. In al de jaren dat wij hier woonden kwamen bezoekers van nabij en van grotere afstand naar onze kapel, die overdag altijd open is voor iedereen, die op zoek is naar een plek van rust om tot zichzelf en tot God te komen. Velen vonden ook de weg naar onze bezoekkamer of namen telefonisch of schriftelijk contact met ons op. Er ontstond een uitgebreide vriendenkring. Samen met hen vormen wij één gebedsgemeenschap. Onze congregatie bestaat uit twintig kloosters, verspreid over vier werelddelen. Sinds tientallen jaren kwamen er vanuit

Nederland geen roepingen meer bij. Des te meer groeide het aantal elders, met name op de Filippijnen. Zo komt het dat wij hier in onze Europese huizen overal enkele filippijnse zusters hebben. In onze gemeenschap zijn we nu gezegend met vijf filippijnse zusters. We zijn heel blij met hun aanwezigheid, want anders was het Cenakel al verdwenen.

Op 13 januari l.l. zijn onze zusters die verzorging nodig hebben naar het Kloosterverzorgingshuis van onze missiezusters in Uden verhuisd. Het is een mooi, ruim huis met een mooie kapel en een grote tuin er omheen. Ze hebben er een eigen afdeling met eigen kleine kapel en recreatie- en eetkamer. Na een tijdje van wennen maken zij het nu allen heel goed. Zij zijn heel dankbaar voor de uitstekende verzorging die zij daar ontvangen.

De overige 9 zusters zullen op 6 juli a.s. naar een kleiner klooster in Utrecht verhuizen, de kapel van het voormalige St. Ludgercentrum zal onze aanbiddingskapel worden, zodat wij ons contemplatief leven van aanbidding mogen voortzetten, zowel in Utrecht als in Uden.

De jongere zusters zijn al eens samen met een busje naar ons toekomstig klooster geweest om de plaats te zien en werden hartelijk door enkele mensen van de parochie verwelkomd. De meeste zusters waren heel enthousiast over de plek. Het klooster in Soesterberg wordt overgenomen door het ernaast gelegen conferentiecentrum Kontakt der Kontinenten. Het zal worden verbouwd, maar de kapel zal zoveel mogelijk in stand worden gehouden en zal dan ook in de toekomst nog als kapel gebruikt kunnen worden. Er komt een afscheiding tussen de altaarruimte en de overige ruimte, die multifunctioneel zal zijn.

Op 20 september 1998 was de overdrachtsviering in de St. Ludgerkapel in Utrecht, onze toekomstige kapel, die nu de naam St. Ludger Aanbiddingskapel zal krijgen. Zr.M. Confidens, Zr.M. Luca en Zr.M. Raphaelis waren daarbij aanwezig. Ze werden door de parochianen bijzonder hartelijk en blij ontvangen en opnieuw werd ons veel hulp, vriendschap en meelevens toegezegd. Het was een bijzonder stijlvolle Eucharistieviering in een overvolle kerk, waarin vicaris Rentinck de voorganger was. Er waren veel genodigden, zelfs vertegenwoordigers van andere christelijke kerken. Aan het eind van de viering werd de relikwieën schrijn van de H. Ludger, de patroon van deze kapel, aan ons overhandigd. Wij zouden deze schrijn onder onze hoede nemen en in de kapel een goede plaats geven. Zo wilde men tot uitdrukking brengen dat dit geen eindpunt is, maar dat de geschiedenis van de kapel verder gaat. Zr.M. Confidens kreeg

ook de gelegenheid om aan de parochianen te vertellen wie we zijn en waarom we naar Utrecht willen komen. Ze maakte van deze gelegenheid gebruik om nu al de mensen uit te nodigen aan de aanbidding en de liturgische vieringen in deze kapel deel te nemen, wanneer wij er zullen zijn.

Ook in de toekomst zal dagelijks H. Eucharistie gevierd worden en het volledige getijdengebed, waarbij ook bezoekers altijd van harte welkom zijn. We hopen een plaats te kunnen aanbieden, waar vele zoekende mensen een plaats van stilte vinden, waar zij tot een ontmoeting met de Heer kunnen komen.

Op 8 September, het feest van Maria Geboorte, zal de plechtige inzegening zijn van het klooster en van de kapel door onze aartsbisschop Kardinaal Simonis.

Dat God meer gekend, bemind en verheerlijkt wordt in onze wereld, dat is ons diepste verlangen.

Onze adressen zijn:
KVH 'Retraitehuis', Volkelseweg 30,
5405 NA Uden / tel. 0413-33 75 00
Klooster Cenakel, St-Willibrordus-
straat 34, 3553 SM Utrecht
tel. 030-243 51 67

Wij, de zusters in Uden en Utrecht, blijven één gemeenschap vormen.

*zr. M. Confidens v.d. Knaap
(Overste)*

UCESM-bijeenkomst voor media-verantwoordelijken

Brussel, 20-25 februari 1999

De eerste ontmoeting van media-verantwoordelijken vond plaats in Lissabon van 3 tot 7 november 1996. In Brussel vond enkele maanden geleden een tweede ontmoeting plaats. Hieronder een impressie op basis van het verslag van een van de deelnemers.

De ontmoeting van UCESM (Union des Conférences Européennes de Supérieurs Majeurs) voor de verantwoordelijken en/of medewerkers van de persdiensten van de nationale conferenties van religieuzen vond plaats van 20 tot 25 februari in Brussel. Aanwezig tijdens deze bijeenkomst waren delegaties uit België, Spanje, Frankrijk, Hongarije, Italië, Nederland, Slovenië en de media-vertegenwoordiger van het Afrikaans-Europees Netwerk voor Geloof en Gerechtigheid. De taal vormde geen obstakel: tijdens de bijeenkomst was voorzien in een simultaan-vertaling en tijdens de privé-gesprekken hoorde men vaak Italiaans. Het beperkte aantal participanten heeft de goede sfeer van de bijeenkomst evenmin belemmerd: er was een sereen en broederlijk/zusterlijk klimaat en bijna alle punten kwamen aan de orde.

De bijeenkomst was georganiseerd onder verantwoordelijkheid van mw. Myriam van den Hurk, die tot 1 februari hoofd Communicatie was van de Nederlandse Conferentie van Hogere Oversten en van de permanente secretaresse van de UCESM, Sr. Françoise Pecqueraux. De participanten kregen de gelegenheid om de verantwoordelijken in UCESM-verband beter te leren kennen: de permanente secretaresse en de president Fr. Jacques Scholte, evenals hun medewerkers Nicole Jacqué et Daniëlle Poncin van het secretariaat. De onderdelen van het programma werden deskundig behandeld door drie sprekers: pater Gabriel Nissim, professor Ernest Henau en don Marco Campagna.

Pater Gabriel Nissim is een van de leden van de Dominicaanse groep «Espaces: Spiritualités, Cultures et Société en Europe». Hij hield meerdere inleidingen over de informatiemaatschappij en pleitte onder andere voor deelname aan mediatrainingen en het thuisraken op Internet. Voorts drong hij aan op de integratie van religieuze programma's in de publieke kanalen. Het tweede deel van de bijeenkomst bestond uit een directe uitwisseling tussen de participanten.

Professor Ernest Henau, een Vlaamse pater Passionist, professor in de theologie aan Belgische, Nederlandse en Duitse universiteiten en directeur van de KTRO (Katholieke Televisie en Radio-omroep, een Vlaamse maatschappij van televisieproducties) heeft ook twee lange inleidingen gehouden over de themata "De media en het religieuze leven" en "Religie en televisie". Het gezamenlijk bekijken en bespreken (van een deel) van vier videobanden over een franciscaanse gemeenschap in Philadelphia (Verenigde Staten), een Trappistenconvent in Duitsland, een Benedictijnse gemeenschap in Senegal en de Broederschap van Jerusalem in Parijs was erg stimulerend.

Gedurende twee intensieve middagen (waarvan de eerste samenviel met een manifestatie van boeren die uit alle lidstaten van de Europese gemeenschap gekomen waren) konden de deelnemers kennismaken met Internet. Het was boeiend deze nieuwe "aréopage" te leren kennen, de mogelijkheden en gevaren ervan, zowel ten aanzien van het surfen als ten aanzien van een Web-site.

De bijeenkomst in Brussel van de verantwoordelijken voor de media kende nog meer sterke momenten: het bezoek aan het Europees Parlement (waarbij een vertegenwoordiger van de PPE, de Parti Populaire Européen gesproken heeft over oecumenische ontmoetingen tussen de PPE en de orthodoxe hiërarchie), het culturele bezoek aan de stad en het bezoek aan het UCESM-secretariaat.

WvdV op basis van een door Nicole Jacqué (secr. UCESM) vertaald rapport, gemaakt door Don Luigi Giovannini voor het blad "Religiosi in Italia"

Noot: De Algemene Vergadering van de UCESM zal dit jaar van 6 tot en met 12 december gehouden worden in Dubrovnik, Kroatië. Het programma is reeds in grote lijnen bekend, maar zal de komende maanden nog nader worden ingevuld.

Dominicaans centrum bruist van activiteiten

Gesprek met Jos van den Brand

Het dominicaans activiteitencentrum wil – gedragen door de dominicaanse traditie – mensen een tijdelijk onderdak bieden waar zij kunnen toekomen aan bewustwording, bezieling en maatschappelijke oriëntatie. Een onderdak waar mensen zich veilig en welkom voelen en dat hen de mogelijkheid biedt om in contact te komen met zichzelf, met de ander en met de goddelijke bron. Op deze wijze wil het DAC een bijdrage leveren aan de kwaliteit van leven en aan rechtvaardigheid in onze samenleving. Zo staat de doelstelling van het DAC in Huissen fraai verwoord in het meest recente jaarverslag. In deze bijdrage gaat het om de vraag hoe deze doelstelling in concreto gerealiseerd wordt. Daartoe vond onlangs een gesprek plaats met een nieuw aangetrokken functionaris.

Jos van den Brand is sinds 1 januari 1999 als parttime cursuscoördinator verbonden aan het DAC. Wieneke Bakker, zijn naaste collega, had haar handen vol aan het open cursuswerk. Haar parttime werkweek bood feitelijk te weinig ruimte voor andere groepen. Particuliere organisaties en instellingen schoten er bij in. Het behoort tot de taken van Van den Brand om duidelijk te maken, dat het DAC ook iets te bieden heeft juist aan specifieke groepen.

In dialoog met New Age

Van den Brand's achtergrond als theoloog en als docent lijken hem bij uitstek geschikt te maken voor deze functie. Zijn vorige werkkring was het studentenpastoraat ten behoeve van het Hoger Beroeps Onderwijs te Den Haag. De nieuwe cursuscoördinator had al eerder kennisgemaakt met het DAC en wel in de rol van cursist. En met het dominicaanse gedachtegoed raakte hij vertrouwd tijdens zijn theologieopleiding (hij volgde onder andere exegese bij Ad van Diemen O.P. en hij las Meester Eckehart en Thomas van Aquino). Volgens hem is er toekomst voor centra als het DAC,

wanneer er de bereidheid is om de tekenen des tijds te verstaan: *Het Nieuwe Tijdsdenken dat cultureel nog altijd in opkomst is heeft er toe geleid dat ook religie en spiritualiteit hernieuwd in de belangstelling staan. In het kielzog daarvan worden kerkelijke organisaties met meer openheid bejegend. Ik vind het van belang om met zo'n culturele stroming de dialoog aan te gaan. Je hebt je traditie als ijkpunt. In de dominicaanse traditie is het belangrijk om je te bezinnen en om de vruchten daarvan ten dienste te stellen van anderen. Het moet een vertaalslag krijgen naar het leven van alledag.*

Religieus zelfbewustzijn

Van den Brand vindt het positief dat de religieuzen een zeker zelfbewustzijn hebben en dat ze niet bij de pakken gaan neerzitten. Dat spreekt hem aan: *Er wordt toch steeds aansluiting gezocht bij deze tijd. Het is niet zo dat mensen de kerk verlaten hebben, maar andersom en dan moet je zoeken naar nieuwe vormen en nieuwe wegen.* Van den Brand volgde een leerroute bij de Medische Missiezusters: *Zij doen een geslaagde poging om op eigentijdse wijze de christelijke traditie toegankelijk te maken voor mensen. Je start bij mensen zelf, bij hun levensverhaal. In een geïndividualiseerd tijdperk als het onze is dat ook noodzakelijk. Je kunt je er wel tegen afzetten, maar daar schiet je weinig mee op. Het is zinvoller om naar aansluiting te zoeken. Je moet mensen in hun hart raken; kennis komt op de tweede plaats. Ik heb tijdens die cursus geleerd klassieke begrippen zoals bekering anders te verstaan. Je bent geschapen naar Gods beeld en gelijkenis en je hebt bepaalde talenten gekregen, die je mag ontwikkelen. In de Bijbel gaat het om drie soorten liefde: voor God, voor de medemens en voor jezelf. Die drie soorten zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden.*

Pijlers van het DAC

Het DAC wordt geschraagd door vier stevige pijlers: de verhuur van ruimtes, het jongerenwerk (Onder de Pannen), het vormingswerk en de dominicaanse gemeenschap met een gastenverblijf. Op al die terreinen valt een toenemende belangstelling te signaleren. Er zijn vaste groepen, die ruimte huren, bijvoorbeeld Politie Gelderland voor interventie, supervisie en een trainingsbureau, Gestaltsgroep. Wim Nabbe, de directeur van het DAC en Jessica van Heeswijk zijn de aanspreekbare personen voor de verhuur. In Onder de Pannen komen jaarlijks ongeveer 2500 jongeren, veelal in schoolverband. Dik Koster en Theo Koster begeleiden deze jongeren (indien gewenst-niet verplicht). Opvallend is dat er veel belangstelling is voor meditatie. Dat geldt ook voor de cursisten in het vormingswerk. Op het DAC is een speciale ruimte ingericht voor meditatie, de zogenaamde "Binnenkamer". Het cursuswerk ademt de sfeer van de dominicaanse traditie. De medewerkers van het DAC worden ook expliciet in de gelegenheid gesteld om kennis te maken met elementen uit die traditie. Zo volgden verschillende medewerkers onlangs een cursus bij Henk Jongorius O.P., de prior, over het leren mediteren aan anderen en er is ook veel informeel contact met de dominicanen.

In de zestiger jaren was het Dackhuys zoals het toen nog heette een van overheidswege gesubsidieerd vormingscentrum. Daarbij was de doelstelling: emancipatie van mensen. Dat

sloot aan bij de ontwikkelingen inder tijd, zoals de Bevrijdingstheologie, Paolo Freire, het vrouwenwerk. Er worden verschillende tarieven gehanteerd, afhankelijk van draagkracht en als zelfs het laagste tarief een obstakel is voor deelname, dan zoekt men in overleg naar een oplossing. Groepen die dat willen kunnen het kloosterritme volgen. Gebleken is dat velen dat prettig vinden. Er is ook een goede keuken, waar rekening gehouden kan worden met diëten en voedingswensen. In het gastenverblijf van de dominicanen komen mensen bijvoorbeeld in de Goede Week om de hele liturgie mee te vieren. Ernst Marijnissen O.P. begeleidt kloosterweken of retraites. Er zijn ook kerken en parochieweken. Maar daarmee zijn de mogelijkheden nog niet uitgeput. Van den Brand: *Het is misschien nog niet algemeen bekend dat we ook cursussen op maat verzorgen. Men kan bellen en vragen om een specifieke cursus op een bepaald terrein. Wij gaan dan na: Wat wilt u precies? en kijken vervolgens op welke manier het best aan die vraag tegemoet gekomen kan worden. Wat zal inhoudelijk aan bod moeten komen, welk 'type' begeleiding past daar het best bij, wanneer wil men het laten gebeuren enzovoorts, enzovoorts. Stel bijvoorbeeld dat er een vraag zou komen naar een cursus over de spiritualiteit van het loslaten. Dan proberen wij zo nauw mogelijk aansluitend op de wensen en verwachtingen van de potentiële cursisten een cursusaanbod te ontwikkelen.*

Van doen naar zijn: kloosterweek voor gepensioneerde religieuzen

Wanneer: van woensdag 24 tot en met zondag 28 mei 2000

Begeleiding: Ernst Marijnissen o.p.

Belangstelling: bel 026-3264422

Kosten: fl. 635,-

Het dominicaans activiteitscentrum heeft sinds kort een eigen Website:

www.dominicaans-a-centrum.nl.

Het bezoekadres is: Stadsdam 1, 6851 AH Huissen. Het postadres: Postbus 59, 6850 AB Huissen.

Telefoon: 026-3264422 en Fax: 026-3254694. E-mail: info@dominicaans-a-centrum.nl.

WvdV

Het zevende loket

Kent u dat ook, zo'n winterdag in januari, u heeft lekker geslapen en het ochtendzonnetje zorgt voor wat extra vitamine. Echt een dag om van te genieten.

Op zo'n dag moet ik me melden bij twee van de acht instanties, waarmee ik te maken heb na alle gebeurtenissen van de voorbije periode. Acht instanties vraagt u zich af, ja inderdaad, ik leg het kort even uit. Na mijn hartaanval kom ik in de ziektewet terecht. Als ik daar een jaar mee te maken heb gehad blijkt dat mijn werkgever een organisatieadviseur heeft ingeschakeld en mij wil ontslaan. Hij is niet in voor een oplossing via een detachering of anderszins, dus word ik daadwerkelijk ontslagen en krijg te maken met de werkloosheidswet en de wet reïntegratie arbeidsgehandicapten. Vooral arbeidsgehandicapt is zo'n mooi stempel wat je opgeplakt krijgt! Het is goed weer om met de fiets te gaan en bovendien is dat in de stad verreweg het meest doelmatige vervoermiddel, afgezien van het risico van diefstal.

De man van deze instantie heb ik al eens eerder ontmoet. Ook deze keer verloopt het betrekkelijk goed tot ik bij de deur sta om weg te gaan en hij me vraagt om mijn paspoort, want hij wil me toch nog even identificeren. Ik ga door naar de volgende instantie. Daar hebben ze een afgesloten fietsenstalling. Omdat ik ruim een half uur tijd over heb, stal ik mijn fiets en wil nog even de stad in lopen. De receptionist roept me terug en zegt dat het geen vrije fietsenstalling is, dus of fiets meenemen, of in de wachtruimte blijven wachten, zo zijn de regels! De receptionist kan dat ook niet helpen, dus doe ik niet moeilijk, ga niet in discussie en pak een tijdschrift.

Na enige tijd is het mijn beurt. Gelukkig is dit het op een na laatste loket waar ik me moet melden. De man waar ik mee te maken heb blijkt een bureaucraat te zijn van het zuiverste soort.

"Uw sofi-nummer." "Meneer" kon er deze keer niet eens af.

Ik noem mijn sofi-nummer, zie op het computerscherm dat hij twee cijfers omdraait en zeg dat. Dat brengt hem uit zijn humeur en hij draait het beeldscherm zo dat ik er geen zicht meer op heb.

"Als u uw sofi-nummer niet kent, geef me dan uw paspoort maar; daar staat het in."

"Niet bij u zeker," en hij begint geërgerd met zijn vingers op tafel te trommelen.

Natuurlijk vind ik mijn pas en geef hem af.

"Nu kan ik uw dossier tenminste lichten."

Nadat hij enige tijd op zijn scherm had zitten turen, zuchtte hij eens.

"Uit uw dossier maak ik op dat u een hartaanval heeft gehad en na enige tijd bent ontslagen, vertel eens."

Ondanks dat het uitgebreid in het dossier staat, vertel ik voor de zoveelste keer mijn verhaal.

Zonder enige reactie vervolgt hij:

"Goed meneer, heeft u het werkbriefje bij u?"

Het valt me op dat hij me voor het eerst met meneer aanspreekt. Ik geef hem het werkbriefje.

"Dat heeft u goed ingevuld, daar kan ik u geen strafkorting voor geven. Alleen u doet aan verspilling en wij moeten zuinig zijn, dus volgende keer een regel per sollicitatie en niet drie zoals u nu gedaan hebt.

U weet wat we op het vlak van sollicitaties van u verwachten en dat u gemiddeld zo'n twee inspanningsverplichtingen per week hebt. U bent een dure klant voor ons en het is mijn taak om de uitkeringen zo laag mogelijk te houden, dus elke mogelijkheid voor een strafkorting zal ik aangrijpen."

Ondanks mijn irritatie, vertel ik hem rustig, dat de arts van dezelfde organisatie me net een week geleden heeft gezegd, dat ik eerst even het ontslag goed moet verwerken en er rekening mee moet houden, dat ik geen twintig meer ben. Verder vertel ik hem dat ik

al bijna 38 jaar netjes premie heb betaald aan de pot waaruit ook zijn salaris wordt betaald. Hij reageert daarop met te zeggen dat de inhoud van het dossier geen aanleiding geeft om een uitzondering te maken en dat hij elke gelegenheid aan zal grijpen om een strafkorting te geven. En passant krijg ik de boodschap dat ik de computer van het arbeidsbureau wat vaker moet raadplegen.

Ik heb het opgegeven nog te reageren. Hij weet blijkbaar niet dat de vacatures van het arbeidsbureau niet geschikt zijn. De consulent van het arbeidsbureau heeft me zelf aangeraden om via andere wegen aan werk te geraken. Hij begeleidt me naar de wachtruimte, geeft me een hand en zegt: "Meneer er zal met u echt wel het een en ander mis zijn, want anders was u niet ontslagen."

Voor ik bij mijn fiets ben heb ik gelukkig nog de kans om een aantal keren tot tien te tellen. Ik ben heel blij dat hij bij thuiskomst ijs en ijskoud staat, want tegen mijn gewoonte in pak ik meteen een Jägermeister, want dat koelt zo goed af.

Van Mol

Colofon

Het KNR-besturenbulletin is een uitgave van de afdeling communicatie van de KNR en verschijnt in principe drie tot vier maal per jaar. Met het bulletin willen de medewerkers van het bureau aan het Emmaplein in 's-Hertogenbosch de besturen van de religieuze instituten in Nederland informeren over zaken die hen bezighouden. Aan ieder bestuur van de aangesloten religieuze instituten wordt een exemplaar verstrekt.

Opmaak en eindredactie:

Miranda Roijers-Graumans, Nita van Bergen & Will van de Ven
KNR-afdeling communicatie, Postbus 111, 5201 AC 's-Hertogenbosch,
tel. 073-6921316, fax. 073-6921322, E-mail W.vd.Ven@KNR.NL